

**Бабабекова Дилфуза Шеркуловна,
Тошкент молия институти, доцент
Улашов Алибой Рашид ўғли,
Тошкент молия институти, магистранти**

ЎЗБЕКИСТОНДА КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Аннотация: Мақолада бозор иқтисодиёти шароитида мамлакатимизда кичик саноат зоналарини ривожлантиришнинг ҳуқуқий-иқтисодий шарт-шароитлари тадқиқ этилган, шунингдек, уларни шакллантириш имкониятлари аниқланган ҳамда зарурий шароитларни яратишга қаратилган тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: Саноат салоҳияти, саноатлаштириш сиёсати, саноат зоналари, инфратузилма, янги рақобатбардош ишлаб чиқаришлар, инвестиция, реконструкция, транспорт-коммуникация тармоқлари

Аннотация: В статье рассматриваются правовые и экономические условия развития малых промышленных зон в стране в условиях рыночной экономики, а также выявляются возможности их формирования и даются рекомендации по созданию необходимых условий.

Ключевые слова: Промышленный потенциал, политика индустриализации, промышленные зоны, инфраструктура, новые конкурентоспособные отрасли, инвестиции, реконструкция, транспорт и связь.

Annotation: The article examines the legal and economic conditions for the development of small industrial zones in the country in a market economy, as well as identifies the possibilities of their formation and gives recommendations for creating the necessary conditions.

Key words: Industrial potential, industrialization policy, industrial zones, infrastructure, new competitive industries, investments, reconstruction, transport and communications.

Кириш

Миллий иқтисодиётнинг ривожланишида, XX аср охиридаги тенденциялардан бири бу глобаллашувдир, аввалги пайтларда хўжаликлар ўртасидаги муносабатлар кўпроқ минтақавий ташкилотлар ёки давлатлараро икки ёқлама шартномалар асосида ривожлантирилган бўлса, иқтисодиётнинг умумбашарий тус олиши натижасида бу жараён янада чуқурлашиб, мамлакатлар иқтисодиётининг ўзаро боғлиқлик даражаси ортиди. Бу боғлиқлик ва ривожланишнинг асосий сабабларидан бири сифатида кичик саноат зоналарини ҳам мисол келтиришимиз мумкин. Республикамиз иқтисодиёти олдида турган асосий масалалардан бири, мамлакат ижтимоий-иқтисодий салоҳиятини ошириш, шунингдек ташқи бозорда рақобатбардош маҳсулотларни яратишдан иборат. Жаҳон хўжалиги тизимида интеграциялашишнинг самарали усулларида бири эса кичик саноат зоналаридир. Кичик саноат зоналарини

ташқил этиш мамлакат миллий иқтисодиётига бир қатор қулайликларни олиб келади, жумладан: мамлакат иқтисодиётига хорижий ва маҳаллий инвестицияларни жалб этишни фаоллаштириб, янги иш ўринларини яратишга ҳам замин яратиб, мамлакатга валюта тушумларининг кўпайишига ижобий таъсир кўрсатади.

Хусусан, масъул вазирлик ва идоралар томонидан лойиҳаларни кўриб чиқиш ва мувофиқлаштириш жараёни мураккаблигича қолиб, одатда расмий характер касб этмоқда. Айни пайтда мамлакатимизда ишлаб чиқариш инфратузилмаси таркибига кирувчи тармоқлар ва корхоналарнинг етарли даражада тараққий этмаганлиги маҳсулотлар ишлаб чиқариш самарадорлиги ҳажмини ошириш, шунингдек, иқтисодий ўсишни таъминлаш борасида қуйидаги муаммолар кузатилмоқда:

- биринчидан, кичик саноат зоналари ҳудудларида жойлаштириш учун лойиҳаларни танлашнинг аниқ мезонлари мавжуд эмас. Инвестиция лойиҳаларини кўриб чиқишда янгидан ташқил этилаётган иш ўринлари сони, салоҳиятли хорижий шерик ва инвестор-мамлакатнинг мавжудлиги, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг ички ва ташқи бозорларда талаб қилиниши, экспорт ҳажми, шунингдек, ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш даражаси ҳисобга олинмаслиги;

- иккинчидан, кичик саноат зоналари ҳудудида жойлаштириш ва амалга ошириш учун таклиф этилаётган инвестиция лойиҳаларини келишиб олиш ва маъқуллаш механизми амалда ҳаддан ташқари мураккаб ҳужжат ишларини расмийлаштириш билан боғлиқ муаммолар юзага келган;

- учинчидан, кичик саноат зоналари учун зарур муҳандислик-коммуникация ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ўз вақтида барпо этиш масалаларига етарлича эътибор берилмаслиги;

- тўртинчидан, таклиф этилаётган инвестиция лойиҳаларининг ишончли молиявий манбалар, шу жумладан, маҳаллий ва хорижий кредит ресурслари, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳисобига ишончли таъминланиши муфассал ишлаб чиқилмаган. Кичик саноат зоналарига бириктирилган тижорат банклари ушбу муаммоларни ҳал этиш ва махсус кредитлар ажратишда маълум бир камчиликларга йўл қўйиши;

- бешинчидан, кичик саноат зоналарининг иштирокчилари Республика товар-хомашё биржаси орқали сотиладиган хомашё ресурсларини зарур ҳажмда сотиб олишда каттагина қийинчиликларга дуч келмоқда;

- олтинчидан, кичик саноат зоналарининг ҳудудида фойдаланишга топширилган корхоналарнинг ишлаб чиқариш қувватларидан ниҳоятда самарасиз фойдаланилмоқда, бунинг оқибатида ишлаб чиқариш ва экспорт ҳажмлари ҳамда иш жойлари сони тасдиқланган бизнес-режалар параметрларига мувофиқ келмайди.

Ушбу масалалар хусусида мамлакатимиз Президенти Ш.Мирзиёевнинг қуйидаги фикрларини келтириш жоиз: “Ҳаётнинг ўзи ва ўтган-йиллар тажрибаси ҳудудларни комплекс ривожлантиришни ва инфратузилма фаолиятини тубдан ўзгартиришни таъминлашдаги жиддий камчиликларни бартараф этишни талаб

қилмоқда”¹.

Мана шуларнинг ҳаммаси кичик саноат зоналарида жойлаштириладиган инвестиция лойиҳаларини танлаб олиш, ер майдонлари ажратиб бериш тартиби, хомашё ва материаллардан фойдаланишни таъминлаш, тадбиркорлик субъектларига кредит ресурслари ажратишнинг принципиал янги тизими яратилишини тақозо этади.

Материаллар ва методлар

Кичик саноат зоналарини ташкил этишнинг иқтисодий самарадорлиги уларнинг жаҳон ҳўжалик тизимида тутган ўрни ва роли, ушбу ҳудудларнинг миллий иқтисодиётга хорижий инвестициялар жалб этиш ҳамда экспорт салоҳиятини оширишдаги аҳамияти кўплаб мамлакатимиз ва хорижий иқтисодчи-олимлар томонидан чуқур ўрганилган. Хусусан, Авдокушин Э.Ф., Алешин В.А., Белова Г., Биков А., Гасумянова А., Данко Т.П., Зименков Р.И., Игнатов В., Кархова И.Ю., Кунакова Л.А., Кузменко В.П., Кузнетсова Л.И., Савин В. ва бошқалар ушбу соҳада самарали тадқиқотлар олиб борганлар.

Кичик саноат зоналари ривожланишининг илмий-назарий масалалари, ушбу ҳудудларни барпо этиш бўйича хорижий мамлакатлар тажрибаси, Ўзбекистонда эркин иқтисодий ҳудудлар барпо этишнинг имкониятлари ва истиқболлари бўйича республикаимиз олимлари Ахмедов Т.М., Бекмурадов А.Ш., Ваҳобов А.В., Каттаев Н.Т., Мирзаалиева С., Расулев А.Ф., Сафаров Н.Ч., Таджибаева Д.А., Хажибакиев Ш.Х., Шермуҳаммедов А. ва бошқаларнинг илмий ишларида кенг ёритилган.

Ўрганилган маълумотлардан хулоса чиқаришда индукция ва дедукция, иқтисодий таҳлил, гуруҳлаш, таққослаш, таркибий, қиёсий, трендли ва омилли таҳлил усуллари қўлланилди.

Асосий қисм

Мамлакатимизда иқтисодиётнинг барқарор фаолият юритиши ва саноат салоҳиятининг узлуксиз ошиб боришини таъминлашга қаратилган макроиқтисодий сиёсат юритилмоқда. Бу сиёсатнинг мантикий давоми сифатида саноатлаштириш сиёсатини келтириш мумкин. Саноатлаштириш сиёсатининг муҳим йўналишларидан бири эса кичик саноат зоналарини ташкил этиш ва уларнинг юқори самара билан амал қилишини таъминлаш ҳисобланади. Бугунги кунда кичик саноат зоналарини ташкил этиш ва ривожлантириш бўйича бир қатор чора-тадбирлар кўрилмоқда, тегишли қонун ва меъёрий ҳужжатлар қабул қилинмоқда.

Кичик саноат зонаси муайян белгиланган ҳудудда саноат ишлаб чиқаришини самарали ташкил этишнинг бир кўринишидир. Кичик саноат зонаси деганда ишлаб чиқариш фаолиятини амалга ошириш учун мўлжалланган, аҳоли

¹ Мирзиёев Ш. Ўзбекистонни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий яқунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маърузаси, 17.01.2017 yil. www.uza.uz

пункти ҳудудининг ёки аҳоли пунктлариаро ҳудуднинг қонун ҳужжатлари билан муайян мақом берилган ҳамда ҳудуди доирасида хизмат кўрсатувчи инфратузилмага эга бўлган ишлаб чиқариш майдонлари жойлашадиган ва чегаралари аниқ белгиланган қисми тушунилади².

Бундай ҳудудларни ташкил этишнинг тартиб-қоидалари белгиланган. Уларни Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳардаги эркин иқтисодий ва кичик саноат зоналарининг маъмурий кенгашлари бошқаради. Мазкур ҳудудларда ижарачи фаолият кўрсатиб, улар инвестиция лойиҳасини амалга ошириш учун ер участкаси ва/ёки ишлаб чиқариш майдонларини узоқ муддатга ижарага олган КСЗ иштирокчиси ҳисобланади.

Ижарачи КСЗда фаолият юритиш учун муайян инвестиция мажбуриятларни ўз зиммасига олади. Бу мажбуриятлар инвестиция лойиҳасини амалга оширишда талабгор томонидан қабул қилинадиган, пул билан ифодаланадиган қийматга эга бўлган ва қонун ҳужжатларига зид бўлмаган шаклларда амалга ошириладиган мажбуриятлардир.

Ўзбекистонда 2019 йил июнь ойи маълумотларига кўра, янги рақобатбардош ишлаб чиқаришлар ва кичик корхоналарнинг ривожлантирилишини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш бўйича узлуксиз равишда амалга оширилаётган чора-тадбирлар доирасида 150 дан ошiq кичик саноат зонаси ташкил қилинган бўлиб, уларнинг ҳудудида ҳар йили жами 1,7 триллион сўмдан ортиқ қийматдаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмига эга бўлган 1700 дан кўпроқ кичик корхона фаолият юритади³. Бу тенденция янада ривожланиб бормоқда. Хусусан, 2019 йил охирига келиб республикада 168 та кичик саноат зонаси фаолият кўрсатиб, уларнинг умумий майдони 1488,2 гектарни ташкил этади. Бу саноат зоналарида 22945 иш ўрни яратилди. Кичик саноат зоналарида ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг ҳудудий саноатдаги улуши 2,27 фоизни ташкил этмоқда⁴. Сўнгги ислохотлар кичик саноат зоналарининг ҳудудлар ижтимоий-иқтисодий ривожланишидаги роли ва аҳамияти ортиб боришини тахмин қилиш имкониятини бермоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Кичик саноат зоналари фаолиятини мувофиқлаштириш ва бошқаришни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари” тўғрисидаги Қарори билан кичик саноат зоналари фаолиятини ривожлантиришда юзага келадиган муносабатларни тартибга солишнинг бир қатор қоидалари белгилаб берилди.

Бу муносабатларда хусусийлаштириш масалалари алоҳида аҳамият касб этади. Хусусан, Қарорнинг 3-банди д-қисмида бинолар ва иншоотлар (ёки уларнинг қисмлари)ни хусусийлаштириш тартиби белгиланган. Жумладан, кичик саноат зонаси иштирокчиси ўз маблағлари ҳисобига реконструкция қилиш ёки капитал таъмирлаш ишлари олиб борилган бинолар ва иншоотлар (ёки уларнинг қисмлари)да, бироқ кичик саноат зонаси иштирокчиси мақомини олган

² Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 9 мартдаги 134-сонли қарори билан тасдиқланган

«Кичик саноат зоналари тўғрисида»ги Низоми

³ <https://uza.uz/oz/documents/zbekigsgsston324154-respublikasi-prezidentining-a-r-o-r-i-21-06-2019>.

⁴ <https://regulation.gov.uz/oz/document/9953>.

кундан бошлаб камида 3 йил муддат ўтгандан кейин – реконструкция қилиш ёки капитал таъмирлаш ишларининг харажатлари чегириб ташланган ҳолда белгиланган тартибда аниқланадиган баҳолаш қиймати бўйича ҳисобга олинади.

Шунингдек, иштирокчи ўзининг инвестиция ва бошқа ижтимоий мажбуриятларни тўлиқ бажарган тақдирда (иштирокчининг шахсий маблағлари ҳисобига реконструкция қилиш ёки капитал таъмирлаш ишлари олиб бормаган ҳолда), бироқ кичик саноат зонаси иштирокчиси мақомини олган кундан бошлаб камида 5 йил муддат ўтгандан кейин – беш йил мобайнида тенг улушларда тўловларни киритиш ҳуқуқи берилган ҳолда белгиланган тартибда аниқланадиган баҳолаш қиймати бўйича ҳисобланади.

Кичик саноат зоналарини эркин иқтисодий ҳудудлар билан ёнма-ён ташкил этиш тажрибасини ривожлантириш мақсадга мувофиқ. Шу мақсадда, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” 2017 йил 25 октябрдаги ПҚ-3356-сон Қарорини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2018 йил 16 январда Қарори қабул қилинган эди.

Мазкур Қарор билан ЭИЗ ҳудудида лойиҳаларни амалга оширувчи инвесторлар учун, эркин иқтисодий ва кичик саноат зоналарининг иштирокчилари - хўжалик юритувчи субъектларнинг самарали фаолият юритиши, улар ишлаб чиқараётган маҳсулотни экспортга етказиб беришни қўпайтириш учун яна ҳам кўпроқ қулай шарт-шароитлар яратишга қаратилган қонунчилик ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни янада такомиллаштириш бўйича белгиланган тартибда таклифлар киритиш вазифалари ҳам белгилаб берилган.

Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 16 январдаги 29-сон 5-иловада “Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айрим Қарорларига киритилаётган ўзгартириш ва қўшимчалар” келтирилган. Бу иловада республикамизнинг барча вилоятларида фаолият юритаётган ЭИЗ маъмурий кенгашлари номи Эркин иқтисодий зоналари ва кичик саноат зоналари Маъмурий кенгаши” номига ўзгартирилган⁵. Бу ўзгартириш билан эркин иқтисодий зоналар билан ёнма-ён бир ҳудудда кичик саноат зоналари ҳам ривожлантирилиши мақсадга мувофиқлиги ва муҳимлиги қайд этилган. Бугунги кунда шундай ҳудудлар Навоий, Жиззах, Ангрен шаҳарларида самарали фаолият кўрсатмоқда.

Мамлакатимизда кичик саноат зоналарини ташкил этиш ва ривожлантириш имкониятлари саноатлашган ҳудудларда, жумладан, йирик саноат шаҳарларида юқори ҳисобланади. Чунки, бу ҳудудларда ишлаб чиқариш инфратузилмасини янада такомиллаштириш учун шарт-шароитлар кўпроқ, нисбатан кенгрок истеъмол бозори мавжуд, транспорт-коммуникация тармоқларига уланиш қулайроқ деб баҳоланади.

Шу билан бирга, саноат салоҳияти нисбатан пастроқ ҳудудларда ҳам кичик саноат зоналарини ташкил этишнинг табиий-хом ашё базаси мўл бўлган шароитларда ривожлантириш имкониятларидан самарали фойдаланиш мумкин.

⁵ <https://lex.uz/docs/3508783?query=кичик%20саноат%20зоналари>.

Гап бу ерда, табиий-минерал хом ашё ресурслари мўл ҳудудлар тўғрисида бормоқда.

Жойларда тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун янада қулай имкониятлар яратиш ва шу асосда аҳоли бандлигини ошириш, ҳудудларнинг саноат салоҳиятидан кенг фойдаланиш ва фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш майдонлари негизида устувор равишда импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш, шунингдек кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш майдонларини ва ер участкаларини кичик саноат зоналари таркибига киритиш, кичик саноат зоналари ҳудудларини камайтириш ҳамда кичик саноат зоналарининг мақомини бекор қилиш тўғрисидаги чора-тадбирлар олиб бормоқда.

Масалан, фойдаланилмаётган ишлаб чиқариш майдонларини ва ер участкаларини кичик саноат зоналари таркибига киритиш бўйича тегишли рўйхат шакллантирилган. Жумладан, республикамиз бўйича жами 75 та кичик саноат зоналарининг тегишли ер участкалари кенгайтирилиши мўлжалланмоқда. Шунингдек, етарли самара билан ишламаётган 4 та кичик саноат зонасининг ер участкалари ҳудудлари қисқартирилади. Бундан ташқари 15 та кичик саноат зоналарининг мақомини бекор қилиш режалаштирилмоқда⁶.

Хулоса ва таклифлар

Таҳлил маълумотлари шундан далолат берадики, кичик саноат зоналарини ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган ишлар самарадорлиги замирида 2017-2021-йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида макроиқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш, иқтисодиёт тармоқлари ва ҳудудларга хорижий, аввало, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни фаол жалб қилиш, давлат мулки хусусийлаштирилган объектлар базасида хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш, вилоят, туман ва шаҳарларни комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга доир кўплаб вазифалар белгиланган. Мамлакатимизда кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш, янгиларини ташкил этиш борасида олиб борилаётган ишлар бунда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бугунги кунда ҳудудлардаги эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари маъмурий кенгашлари Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий ривожланиш ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Савдо-саноат палатаси билан биргаликда қуйидаги йўналишларда кичик саноат зоналари фаолияти такомиллашишини қўллаб-қувватлаши белгилаб берилмоқда⁷:

1) ҳудудлар иқтисодиётининг эҳтиёжлари, шунингдек, мавжуд минерал-хом ашё, қишлоқ хўжалиги ресурсларини ва инфратузилмани инобатга олган ҳолда кичик саноат зоналари ҳудудида импорт ўрнини босувчи ва экспортга

⁶ <https://regulation.gov.uz/oz/document/9953>.

⁷ <https://regulation.gov.uz/oz/document/9953>. Мурожаат санаси: 03.04.2020 .

йўналтирилган тайёр маҳсулотлар, материаллар ва бутловчи буюмлар турларини ишлаб чиқариш корхоналарини жойлаштирилиши;

2) кичик саноат зоналари ҳудудида ўзлаштириш учун таклиф қилинаётган импорт ўрнини босувчи ва экспортга йўналтирилган тайёр маҳсулотлар, материаллар ва бутловчи буюмлар турлари тўғрисидаги маълумотлар тадбиркорлик субъектларига етказилиши;

3) кичик саноат зоналари ҳудудида лойиҳаларни амалга ошириш учун тадбиркорлик субъектларини жалб этиш, улар билан тизимли ишлар олиб бориш, шунингдек, кичик саноат зоналари ҳудудида ишлаб чиқаришларни жойлаштириш бўйича инвестиция буюртмалари сифатли ва ўз вақтида кўриб чиқилиши;

4) кичик саноат зоналарида саноат лойиҳаларининг бизнес-режаларини ишлаб чиқишда тадбиркорлик субъектларига кўмаклашилиши

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Кичик саноат зоналари фаолиятини мувофиқлаштириш ва бошқаришни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари” тўғрисидаги Қарори. 2019 йил 21 сентябрь, ПҚ-5621.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик саноат зоналари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги 134-сонли Қарори. 2020 йил 9 март.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик саноат зоналари тўғрисида»ги 134-сонли қарори билан тасдиқланган Низоми. 2020 йил 9 март.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 2017 йил 25 октябрдаги ПҚ-3356-сон Қарорини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 29-сонли Қарори. 2018 йил 16 январь.

5. Салимов Б.Б., Ўзбекистонда кичик саноат зоналарини барпо этишнинг ташкилий-иқтисодий асослари “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали. № 1, январь-февраль, 2018 йил.

6. Заманов О. Кичик саноат зоналари иштирокчилари учун имтиёз ва преференциялар бекор қилинмоқда // https://www.norma.uz/qonunchilikda_yangi/kichik_sanoat_zonalari_ishtirokchilari_u_chun_imtiez_va_preferenciya_bekor_qilinmoqda

7. Салимов Б.Б. Особенности создания и развития малых промышленных зон в Узбекистане // https://www.tsue.uz/wp-content/uploads/2019/05/47.-Салимов_Б_Б_особенности-создания-и-развития-малых-промышленных-зон-в-узбекистане.pdf

8. Как работают малые промышленные зоны? \\
<https://uza.uz/ru/posts/kak-rabotayut-malye-promyshlennye-zony--23-01-2020>

9. Кичик саноат зоналари тўғрисидаги Низоми. Вазирлар

Маҳкамасининг 2020 йил 9 мартдаги 134-сонли қарорига илова \\
<https://lex.uz/docs/4758585>

10. Об актуальных проблемах развития свободных экономических зон в Республике Узбекистан \\
Информационно-аналитический доклад. UNDP, Т.: 2018.